

การนำหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินมาใช้ในคดีอาชญากรรมคดีของประเทศไทย

สุพัตรา แผนวิจิต*

วีระพงษ์ บุญโญภาส**

ศิริพล กุศลศิลป์บุณิ***

Received : September 20, 2018

Revised : April 19, 2019

Accepted : May 1, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงแนวคิดและหลักการเรื่องการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินตามที่ปรากฏในอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ 2) ศึกษาถึงการบังคับใช้มาตรการทรัพย์สินและการจัดการทรัพย์สินในคดีอาชญากรรมคดีของประเทศไทย 3) วิเคราะห์ถึงปัญหาการบังคับใช้มาตรการทรัพย์สินและการจัดการทรัพย์สินในคดีอาชญากรรมคดีทั้งตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดการนำหลักการทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ในคดีอาชญากรรมคดีของประเทศไทย 4) วิเคราะห์ถึงกำหนดหลักเกณฑ์การนำหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินมาใช้ในคดีอาชญากรรมคดีของประเทศไทย และ 5) เสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้รองรับหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องตามอนุสัญญาฯ และสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้อง และรองรับการทำความตกลงร่วมกันระหว่างประเทศในอนาคต วิธีการดำเนินการวิจัย ใช้วิธีศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินที่ปรากฏในอนุสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับเป็นหลักสากลที่แต่ละประเทศต้องอนุวัติกฎหมายภายในให้สอดคล้อง 2) ในคดีอาชญากรรมคดียังมีปัญหาการบังคับใช้มาตรการทรัพย์สินและการบังคับโทษปรับทำให้ดำเนินการกับทรัพย์สินขาดประสิทธิภาพ 3) กฎหมายภายในของไทยยังไม่สอดคล้องกับหลักสากลและอนุสัญญาระหว่างประเทศในเรื่องการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการตรวจสอบการติดตาม การยึดหรืออายัด การทรัพย์สินและการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน

* น.ด. (นิติศาสตร์), อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** น.บ. (นิติศาสตร์)

*** ปริญญาเอกทางกฎหมายอาญา วิจัยพิจารณาความอาญา และรัฐธรรมนูญ (J.S.D)

ในคดียาเสพติด 4) การนำหลักเรื่องการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินมาใช้ในคดียาเสพติดของประเทศไทยจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ 5) ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 ร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51 มาตรา 53 ร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 35 มาตรา 36 และร่างสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการตรวจสอบ การติดตาม การยึดหรือการอายัด การริบทรัพย์สิน และการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินในคดียาเสพติด

คำสำคัญ : มาตรการริบทรัพย์สิน คดียาเสพติด การริบทรัพย์สินตามมูลค่า การแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน

ผู้รับผิดชอบบทความ : อาจารย์ ดร.สุพัตรา แผนวิจิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราชตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทรศัพท์ 08 1808 9737 E-mail :
Thailawresearch@gmail.com

Introduction of Property Distribution Principle to Thailand's Narcotic Case

Supatra Phanwichit^{*}

Viraphong Boonyobhas^{**}

Siriphon Kusonsinwut^{***}

Abstract

Objectives of this Research were: 1) to study the concept and principle of asset sharing, as appearing in international conventions and foreign laws; 2) to study enforcement of measures for confiscation and disposal of properties in Thailand's narcotic cases; 3) to analyze enforcement of measures for confiscation and disposal of properties in the narcotic cases, both under the law on suppression of offenders in offenses relating to narcotics and other relevant laws, as well as introduction of the principles of value confiscation to Thailand's narcotic cases; 4) to study and analyze prescription of criteria for introducing the principle of asset sharing to Thailand's narcotic cases; and 5) to recommend approaches to amend the relevant laws for supporting the principle of asset sharing, as to be consistent with relevant international conventions and treaties, and support future international cooperation. The research methodology employed methods of qualitative research by using documentary research, in-depth interview, focus group, and holding seminars for hearing opinions.

The research results were found that; 1) the principle of asset sharing, which is contained in several international conventions, is a universal principle, which must be consistently implemented in the domestic law of each civilized country; 2) in narcotic cases, there are problems with enforcing measures for asset confiscation in criminal matters and imposing of fine penalties, leading to inefficient proceedings against properties; 3) in narcotic cases, Thailand's domestic laws do not

^{*} LL.D. (Doctor of Laws), Full-Time Law Lecturer, School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University

^{**} LL.M. (Master of Laws), Retired government official

^{***} J.S.D.

conform with the universal principles and international conventions on promotion of international cooperation in detection, pursuit, seizure, confiscation or forfeiture of properties, and asset sharing; 4) introduction of asset sharing to Thailand's narcotic cases requires amendments to several relevant laws; and 5) therefore, the researchers propose the recommendations to draft amendments to relevant laws, consisting of : the draft of an amendment to Act on the Measures for the Suppression of Offenders in an Offence Relating to Narcotics, B.E. 2534, Section 29, Section 30 and Section 31; the draft of an amendment to Anti-Money Laundering Act, B.E. 2542, Section 51 and Section 53; the draft of an amendment to the Penal Code, Section 35 and Section 36; and the draft of International Treaty on Mutual Assistance in Detection, Discovery, Confiscation or Sequestration and Seizure of Properties, and Sharing of Assets in Narcotic Cases.

Keywords : Confiscation measure, Narcotic cases, Value confiscation, Asset sharing

Corresponding Author : Dr. Supatra Phanwichit Sukhothai Thammathirat Open University
School of Law, Chaengwattana Road Bangpood, Pakret Nonthaburi 11120 Tel. 08 1808 9737
E-mail : Thailawresearch@gmail.com

บทนำ

การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีลักษณะเป็นองค์อาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมีจำนวนมากขึ้น มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องเป็นเงินจำนวนมากศาล โดยเงินหรือทรัพย์สินจำนวนดังกล่าวได้เคลื่อนย้ายและแปรสภาพผ่านกระบวนการฟอกเงิน ทำให้การสืบสวน การติดตามทรัพย์สิน และตรวจสอบร่องรอยทางการเงินกระทำได้ยากขึ้น ทำให้ประเทศที่ได้รับการร้องขอให้ดำเนินการกับทรัพย์สินตามความตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาจำเป็นต้องใช้งบประมาณและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกับทรัพย์สินดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการนำแนวคิดการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน (Asset Sharing) มาใช้ในการจัดการกับทรัพย์สินที่ได้จากการริบ โดยหลักการนี้ได้รับการยอมรับในระดับสากล พิจารณาจากการที่แนวคิดดังกล่าวได้ปรากฏอยู่ในอนุสัญญาฯ ที่สำคัญหลายฉบับ อาทิ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อ 5 วรรค 4 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 14 วรรค 3 (b) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ข้อ 57 รวมทั้งในระดับอาเซียนคือ สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน ข้อ 22

สำหรับประเทศไทย การที่ต่างประเทศร้องขอให้มีการริบทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยเนื่องมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในต่างประเทศ เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินแล้ว

ทรัพย์สินนั้นต้องตกเป็นของแผ่นดินไทย ไม่ว่าจะเป็นตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อีกทั้ง พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ไม่เปิดช่องให้สามารถดำเนินการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินให้แก่ประเทศอื่นที่มีการร้องขอได้ จึงกล่าวได้ว่า การคืนทรัพย์สินที่ริบให้แก่ต่างประเทศในความผิดที่รัฐต่างประเทศผู้ร้องขอได้รับความเสียหายโดยตรงหรือคืนทรัพย์สินที่ริบได้ให้แก่ผู้เสียหายที่แท้จริงของการกระทำความผิดในต่างประเทศนั้น เป็นหลักการที่ขัดกับกฎหมายไทยทุกฉบับในปัจจุบันที่ต่างบัญญัติให้ทรัพย์สินที่ริบตกเป็นของแผ่นดิน จึงสะท้อนให้เห็นว่า กฎหมายของประเทศไทยยังไม่สอดคล้องตามหลักสากลที่ปรากฏอยู่ในอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ รวมทั้งสนธิสัญญาที่ตกลงร่วมกันในระดับอาเซียนที่มีแนวโน้มยอมรับการคืนทรัพย์สินกลับไปยังแหล่งที่การกระทำความผิดอันเป็นต้นเหตุของการได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวได้ก่อความเสียหายขึ้นมากกว่าที่จะให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินที่อาชญากรได้นำทรัพย์สินเหล่านั้นมาซุกซ่อน เพราะประเทศที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่อาจไม่ได้รับผลกระทบหรือได้รับผลกระทบน้อยมากจากการกระทำความผิด แต่ยังคงสิทธิของประเทศที่ได้รับการร้องขอที่จะได้รับการจัดสรรหรือการแบ่งปันรายได้ให้แก่ประเทศตนในฐานะที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามที่กฎหมายภายในบัญญัติ

ดังนั้น เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินการและจัดการกับทรัพย์สินในคดียาเสพติด โดยเฉพาะในระดับระหว่างประเทศ จำเป็นต้องศึกษาวิจัยเพื่อนำ

หลักการและแนวคิดการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินมาใช้ในคดีอาชญากรรมของประเทศไทย โดยมุ่งศึกษาแนวคิดหลักเกณฑ์ วิธีการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งกฎหมายไทย กฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการกับทรัพย์สินในคดีอาชญากรรม เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้รองรับหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการอนุวัติกฎหมายภายในของไทยให้สอดคล้องเป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างประเทศและสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องและรองรับการทำความตกลงร่วมกันระหว่างประเทศในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการเรื่องการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินตามที่ปรากฏในอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ
- 2) เพื่อศึกษาถึงการบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สินและการจัดการทรัพย์สินในคดีอาชญากรรมของประเทศไทย
- 3) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาการบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สินและการจัดการทรัพย์สินในคดีอาชญากรรมทั้งตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดการนำหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ในคดีอาชญากรรมของไทย
- 4) เพื่อวิเคราะห์ถึงการกำหนดหลักเกณฑ์การนำหลักเรื่องการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินมาใช้ในคดีอาชญากรรมของประเทศไทย
- 5) เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้รองรับหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องตามอนุสัญญาฯ และสนธิสัญญา

ที่เกี่ยวข้อง และรองรับการทำความตกลงร่วมกันระหว่างประเทศในอนาคต

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (documentary research) การประชุมกลุ่มย่อย (focus group) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสัมภาษณ์รับฟังความคิดเห็น

1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ดำเนินการไว้ในส่วนของการทบทวนวรรณกรรม โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ งานวิจัย ตำบทรกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเข้าถึงข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในประเด็นที่เกี่ยวกับหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน (Asset Sharing) และการริบทรัพย์สินมูลค่า (Value Confiscation) กฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งกฎหมายภายใน กฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้วิธีการประชุมเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาตามประเด็นสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะใช้ในการวิเคราะห์วิธีวิจัยเชิงคุณภาพวิธีอื่น โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษาวิจัย ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยจัดการ

ประชุมจำนวน 3 ครั้ง รายละเอียด ดังนี้

(1) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จัดประชุมสัมมนาเชิงลึกเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 9 มิถุนายน 2559 เวลา 08.30-12.00 น. ณ ห้องประชุมกฤษณะ ผลอนันต์ อาคาร 3 ชั้น 2 สำนักงาน ป.ป.ส. ดินแดง กรุงเทพฯ มีผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล จำนวน 27 คน ประกอบด้วย ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. ผู้แทนจากสำนักตรวจสอพบทรัพย์สินคดียาเสพติด สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักยุทธศาสตร์ กองกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. รองประธานแผนกคดียาเสพติดในศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดียาเสพติดในศาลอาญาอธิบดีอัยการ สำนักงานคดียาเสพติด ผู้แทนจากสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายกิจการต่างประเทศ 1 กรมบังคับคดี บข.ปส. กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงาน ปปง. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรมที่ดิน สำนักงาน ป.ป.ช. และธนาคารแห่งประเทศไทย

(2) ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จัดประชุมสัมมนาเชิงลึกเมื่อวันจันทร์ที่ 13 มิถุนายน 2559 เวลา 08.30-12.00 น. ณ ห้องเอราวัณ ชั้น 1 โรงแรมพูลแมน ราชธานี ออริดิท ขอนแก่น มีผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการส่วนตรวจสอพบทรัพย์สินและบังคับโทษปรับ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 4 รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 4 ผู้แทนจากสำนักงานสรรพากรพื้นที่ขอนแก่น สำนักงานบังคับคดีจังหวัดขอนแก่น บก.สส. ภ.4 ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำรวจภูธรภาค 4

(3) ในพื้นที่จังหวัดสงขลา จัดประชุม

สัมมนาเชิงลึกเมื่อวันจันทร์ที่ 27 มิถุนายน 2559 เวลา 08.30-12.00 น. ณ ห้องสุคนธา ซี โรงแรมเซ็นทารา หาดใหญ่ มีผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลจำนวน 14 คน ประกอบด้วย ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 9 ผู้เชี่ยวชาญด้านการควบคุมทางศุลกากรพื้นที่ภาคที่ 4 กรมศุลกากร ผู้แทนจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 9 สำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา สำนักงานสรรพากรพื้นที่สงขลา 1 สำนักงานสรรพากรพื้นที่สงขลา 2 ตำรวจภูธรจังหวัดสงขลา บก. สส. ภาค 9 และธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้

3) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรวบรวมข้อมูลและความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5 ซึ่งเป็นพื้นที่มีปัญหาและปริมาณคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก เป็นพื้นที่ใกล้แหล่งผลิตยาและเป็นพื้นที่ที่มีโครงการความร่วมมือในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เมื่อวันศุกร์ที่ 27 พฤษภาคม 2559 เวลา 09.00-12.00 น. ณ ห้อง T Meeting Room ชั้น 2 โรงแรมอีสติน ดัน จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยจำนวน 15 คน ประกอบด้วย รองอธิบดีผู้พิพากษา ภาค 5 ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค ผู้แทนจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5 บก. สส. ภ. 5 กองกำลังผาเมือง สำนักงานอัยการจังหวัดเชียงใหม่ ด้านศุลกากรแม่สาย สำนักงานสรรพากร ภาค 8 สำนักงานศุลกากร ภาคที่ 3

4) การจัดสัมมนาปรับปรุงความคิดเห็น (Seminar) ดำเนินการจัดสัมมนาเพื่อนำเสนอ

รายงานการวิจัยและร่างแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและรับฟังความคิดเห็นเมื่อวันอังคารที่ 16 สิงหาคม 2559 เวลา 08.30-12.00 น. ณ ห้องประชุม โรงแรมแมนดาริน กรุงเทพฯ เพื่อนำความเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้มาแก้ไขปรับปรุงรายงานการวิจัยให้สมบูรณ์มากขึ้น โดยมีผู้เข้าสัมมนาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 52 คน ประกอบด้วย กองกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานศุลกากร พิษณุโลก สำนักงานอัยการสูงสุด ศาลอุทธรณ์ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายกิจการต่างประเทศ 1 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายกิจการต่างประเทศ 2 กรมสรรพากร สำนักงาน ป.ป.ง. สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพืชพรรณธัญญาหาร สำนักงานศาลยุติธรรม ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมราชทัณฑ์ กรมที่ดิน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงาน ป.ป.ช. ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมบังคับคดี สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สภานายความ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานพระธรรมนูญทหารบก นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้รองรับหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน (Asset Sharing) และหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (Value Confiscation) ในคดียาเสพติดของประเทศไทยเป็นไปตามตามวัตถุประสงค์การวิจัย สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ประการแรก เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการเรื่องการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน

ตามที่ปรากฏในอนุสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ พบว่า หลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่าปรากฏอยู่ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อ 5 วรรค 1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 12 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ข้อ 31 ซึ่งต่างมีข้อบัญญัติกำหนดให้สามารถริบได้ทั้งทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรง และทรัพย์สินที่มีใช้ได้มาจากการกระทำความผิดแต่มีมูลค่าเทียบเท่ากับทรัพย์สินนั้น ส่วนหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินปรากฏอยู่ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ข้อ 5 วรรค 5 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 13 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ข้อ 57 เป็นหลักที่มีขึ้นเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการกับทรัพย์สินร่วมกัน โดยมีข้อบัญญัติที่กำหนดให้รัฐภาคีต้องแบ่งผลประโยชน์ในทรัพย์สินที่ริบได้ให้แก่รัฐอื่น ภายหลังที่ได้ดำเนินการริบทรัพย์สินตามที่ได้รับคำร้องขอ โดยรัฐภาคีแต่ละรัฐต้องรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่นใดที่เป็นไปตามหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายภายในของตนที่จำเป็นเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสามารถส่งคืนทรัพย์สินที่ถูกริบเมื่อดำเนินการตามคำร้องขอของอีกรัฐภาคีหนึ่ง ทั้งนี้ การแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินสามารถทำได้โดยการทำสนธิสัญญาเพื่อรองรับระบบการริบทรัพย์สินที่อาจแตกต่างกันไปของรัฐผู้ร้องขอและ

รัฐที่ได้รับการร้องขอ ไม่ว่ารัฐนั้นจะใช้ระบบการริบทรัพย์แบบเจาะจงตัวทรัพย์หรือระบบการริบทรัพย์ตามมูลค่าก็ตาม

สำหรับแนวทางและตัวแบบในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของต่างประเทศที่ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ อาทิ

- ตัวแบบในการเฉลี่ยทรัพย์ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Model Sharing Agreement) ที่ได้สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ จัดทำข้อตกลงในการเฉลี่ยทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยบัญญัติให้รัฐภาคีจะต้องยึดถือปฏิบัติว่า จะต้องคืนทรัพย์หรือเฉลี่ยทรัพย์ให้แก่รัฐภาคีเป็นอันดับแรกตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศนั้น และให้ยึดถือปฏิบัติว่าด้วยความร่วมมือ การช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ หรือ Cooperation ระหว่างรัฐภาคีตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 13, 16, 18-20 และ มาตรา 27 ของอนุสัญญา United Nations Convention against Transnational Organized Crime หรือ มาตรา 5 วรรค 4 และ มาตรา 6, 7, 9-11 และ มาตรา 17 ของ United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance of 1988 และความร่วมมือระหว่างองค์กรที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 7 แห่งอนุสัญญา United Nations Convention against Transnational Organized Crime ซึ่งรัฐภาคีหนึ่งได้รับความช่วยเหลือ กับอีกรัฐภาคีหนึ่งให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการใด ๆ ตลอดจนถึงการริบทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินใด ๆ ตัวแบบดังกล่าวจะให้รัฐภาคีตกลงกันในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดและถูกส่งรับไว้ โดยคู่สัญญาอาจจะตกลงในการแบ่งเฉลี่ย

ทรัพย์จากความร่วมมือที่รัฐภาคีนั้นได้ให้ความช่วยเหลือในการสืบสวนสอบสวนจนไปสู่การริบทรัพย์ และอาจจะหักค่าใช้จ่ายในการสืบสวน การฟ้องร้อง และการดำเนินคดีเพื่อนำมาสู่การริบทรัพย์นั้น

- แนวทางการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์ตามข้อตกลงระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา ตาม Memorandum of Understanding Between the Department of Justice and the Department of Treasury Establishing International Sharing Guidelines ค.ศ. 1995 ได้อนุญาตให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายสามารถทำความตกลงกับรัฐต่างประเทศในการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศและการเฉลี่ยทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และแนวทางในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือกับรัฐต่างชาติ และวิธีการแบ่งเฉลี่ย ตลอดจนจำนวนที่จะใช้แบ่งปันระหว่างรัฐบาลสหรัฐฯ และรัฐบาลของประเทศอื่น ๆ เช่น แนวทางการพิจารณาเฉลี่ยทรัพย์ให้กับรัฐต่างประเทศ จะพิจารณาการช่วยเหลือของรัฐต่างชาติ มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการริบทรัพย์มากน้อยเพียงใด เป็นต้น กล่าวคือ การช่วยเหลือในระดับที่สำคัญที่สุด (First Tier) จะได้รับการแบ่งเฉลี่ยร้อยละ 50-80 การช่วยเหลือในระดับที่สำคัญมาก (Second Tier) จะได้รับการแบ่งเฉลี่ยร้อยละ 40-50 และการช่วยเหลือในระดับทั่วไป (Third Tier) จะได้รับการแบ่งเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 40 เว้นแต่ในกรณีที่มีข้อตกลงในการเฉลี่ยทรัพย์ซึ่งกันและกันไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับวิธีการและจำนวนในการเฉลี่ยทรัพย์ไว้จะปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น

- ตัวแบบในการดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของสหราชอาณาจักร เป็นไปตามคู่มือการปฏิบัติใน

การเฉลี่ยทรัพย์สิน หรือ Obtaining Assistance from the UK in Asset Recovery : A Guide for International Partners เนื้อหาประกอบด้วย ขั้นตอนของการติดตามทรัพย์สิน การรวบรวมพยานหลักฐาน การอายัดและริบทรัพย์สิน ซึ่งจะต้องดำเนินผ่านข้อตกลงในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (MLA) โดยขั้นตอนนี้จะประกอบด้วย การยับยั้งการกระทำธุรกรรมกับการริบทรัพย์สินและขั้นตอนสุดท้ายคือ การดำเนินการเพื่อจำหน่ายทรัพย์สินและการคืนไปยังรัฐที่ร้องขอ กล่าวคือ กรณีแรก หากเป็นกรณีที่คดีนั้นตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติของ United Nations Convention against Corruption (UNCAC) สหราชอาณาจักรจะคืนทรัพย์สินทั้งหมดหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดไปยังประเทศที่ร้องขอ กรณีที่สอง กรณีที่มีสนธิสัญญาการเฉลี่ยทรัพย์สินซึ่งกันและกันระหว่างสหราชอาณาจักรกับรัฐภาคี การที่รัฐผู้ร้องขอจะได้รับการเฉลี่ยทรัพย์สินคืน จะต้องเป็นกรณีที่มีการตกลงในการเฉลี่ยทรัพย์สินกับสหราชอาณาจักรเสียก่อน โดยมีการดำเนินการภายใต้ Central Authorities for Mutual Legal Assistance หรือ UKCA โดยหน่วยงานนี้ จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกลาง (Central point) ในการรับคำขออย่างเป็นทางการ เมื่อได้รับคำร้องแล้ว หน่วยงานนี้จะพิจารณาคำร้องว่าสหราชอาณาจักรจะสามารถปฏิบัติได้ภายใต้สนธิสัญญา นโยบายสาธารณะ และไม่ขัดต่อกฎหมายภายใน หากสามารถดำเนินการได้ หน่วยงาน UKCA จะให้คำปรึกษาและเสนอแนวทางในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำร้องขอและตัดสินใจว่าหน่วยงานใดระหว่างตำรวจ อัยการ หรือศาลที่สมควรจะปฏิบัติเพื่อความร่วมมือตามคำร้องขอดังกล่าวแต่หากไม่มีสนธิสัญญาต่อการทำข้อตกลงระหว่างฝ่ายบริหาร (Administrative

Agreement) ด้วยกันในการเฉลี่ยทรัพย์สินซึ่งกันและกันสามารถกระทำได้เป็นรายการณีไป และสุดท้ายกรณีที่สาม กรณีที่ไม่มีสนธิสัญญาระหว่างกัน ทรัพย์สินดังกล่าวอาจจะถูกอายัดและริบและถูกจัดการไปภายใต้กฎหมายภายในของสหราชอาณาจักรเอง

- แนวทางการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง ตามคู่มือการปฏิบัติในการดำเนินการเพื่อให้ได้ทรัพย์สินมาหรือ Guide to Asset Recovery in the Hong Kong Special Administrative Region กำหนดให้เจ้าหน้าที่สามารถให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของต่างประเทศที่มีสนธิสัญญาหรือข้อตกลงร่วมกันในการริบทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพ ในคู่มือได้กำหนดว่าการร้องขอความร่วมมือทางอาญานั้นจะต้องปฏิบัติตาม Mutual Legal Assistance in Criminal Matters Ordinance, Cap. 525 (MLAO) ซึ่งตราขึ้นใน ค.ศ. 1998 ซึ่งประเทศต่าง ๆ อาจจะตกลงทำสนธิสัญญาแบบทวิภาคีหรือหลายรัฐภาคีก็ได้ แต่จะต้องอยู่ภายใต้หลักพื้นฐานที่ทุกรัฐจะต้องปฏิบัติต่างตอบแทนอย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม คู่มือจะไม่ได้จัดทำสนธิสัญญาต่อกัน ตามคู่มือไม่ได้ตัดสินคดีที่คู่มือจะร้องขอริบความช่วยเหลือจากฮ่องกง แต่อาจจะดำเนินการตามหลักปฏิบัติต่างตอบแทนได้สำหรับกระบวนการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินและการคืนทรัพย์สินไปยังรัฐที่ร้องขอ รัฐบาลฮ่องกงอาจจะแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินที่ริบได้ตามข้อตกลงแห่งความร่วมมือทางกฎหมาย การดำเนินการจะต้องพิจารณาดำเนินการตามสนธิสัญญาทวิภาคีที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด ซึ่งได้ควบคุมไว้โดยฮ่องกง เว้นแต่รัฐภาคีจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น ส่วนการจะแบ่งทรัพย์สินอย่างไร เป็นกรณีที่อาจจะพิจารณาเป็นรายการณีไป โดยฮ่องกงได้ยอมรับหลัก

การแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน ภายใต้พันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาในการแบ่งปันหรือคืนทรัพย์สินนั้นเต็มจำนวนโดยไม่หักค่าใช้จ่าย หากอองกงพิจารณาว่าเหมาะสมที่จะดำเนินการดังกล่าว รวมถึงในกรณีที่เหยื่อที่ถูกข้อกล่าวหาจะได้รับ การชดเชยก่อน หรือในคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน รัฐที่ร้องขออาจจะได้รับการคืนทรัพย์สินนั้นได้ ในกรณีที่รัฐต่างชาติไม่ได้จัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศกับอองกงหรือไม่ใช่ภาคีแห่งสนธิสัญญาระหว่างประเทศภายใต้กฎหมายของอองกง หรือไม่มีกฎหมายภายในให้ดำเนินการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินได้ รัฐต่างชาตินั้นควรจะทำ ความตกลงกับรัฐบาลอองกง โดยบัญญัติเฉพาะเรื่องกลไกในการเฉลี่ยทรัพย์สินด้วย

วัตถุประสงค์ประการที่สอง เพื่อศึกษาถึง การบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สินและการจัดการทรัพย์สินในคดียาเสพติดของประเทศไทย พบว่า การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มีทรัพย์สินที่ริบได้ 2 ประเภทคือ ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 30 กับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 27 ซึ่งมีข้อแตกต่างกัน ดังนี้

- การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่จะขอให้ศาลสั่งริบตามมาตรา 30 เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อนำมาเป็นของกลางในคดียาเสพติด แต่การยึดหรืออายัดตามมาตรา 27 นั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นผู้ยึดหรืออายัดไว้ตามวิธีการพิเศษที่พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดไว้

- ระยะเวลาที่จะให้บุคคลซึ่งกล่าวอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะถูกริบยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สิน บุคคลดังกล่าวมีสิทธิยื่นคำร้องได้ก่อนที่ศาลชั้นต้นจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่การริบทรัพย์สินตามมาตรา 27 บุคคลซึ่งอ้างความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะถูกริบมีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินได้ก่อนที่คดีจะถึงที่สุด

- ในเรื่องของหน้าที่ในการนำสืบพิสูจน์พยานหลักฐานต่อศาลโดยพนักงานอัยการ กรณีมาตรา 30 พนักงานอัยการมีหน้าที่นำสืบเหมือนคดีอาญาทั่ว ๆ ไป โดยจะต้องนำพยานหลักฐานไปสืบให้ได้ความตามคำร้อง แม้จะไม่มีใครอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวก็ตาม ศาลยังไม่สามารถริบทรัพย์สินนั้นได้ เพราะเหตุที่ว่า การริบทรัพย์สินนั้นเป็นโทษทางอาญาที่จะใช้การลงโทษแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนั้น เจ้าพนักงานจึงจะต้องนำสืบให้ศาลเห็นเสียก่อน แต่การริบทรัพย์สินตามมาตรา 27 นั้น พนักงานอัยการมีภาระในการพิสูจน์เพียงว่า คดีมีมูลว่าทรัพย์สินที่ขอให้ศาลสั่งริบนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือนำสืบให้ปรากฏหลักฐานว่า จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สิน เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ซึ่งกฎหมายให้สันนิษฐานไว้ว่า บรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริตเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนั้น ภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของทรัพย์สิน จึงตกอยู่กับจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบ

- ผลของคำพิพากษา ในกรณีมาตรา 30 กำหนดให้สามารถริบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำ

ความผิดได้ทั้งสิ้น แม้จำเลยในคดีจะไม่ถูกลงโทษตามคำพิพากษาก็ตาม ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการนำสืบพยานให้ศาลเห็นเป็นที่ประจักษ์ชัดเจนว่า ข้อเท็จจริงน่าจะเป็นไปตามคำร้องขอให้รับทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติดแล้ว กฎหมายให้อำนาจศาลในการสั่งรับทรัพย์สินดังกล่าว โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาในคดียาเสพติดนั้นหรือไม่ แต่การรับทรัพย์สินตามมาตรา 27 เป็นคดีอุกปรกณ์และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นคดีประธาน ถ้าศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องคดียาเสพติด ศาลจะสั่งรับทรัพย์สินตามคำร้องของพนักงานอัยการไม่ได้ เนื่องจากกำหนดไว้อย่างชัดแจ้งในมาตรา 32 ว่า ในกรณีเช่นนี้ให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น เป็นอันสิ้นสุดไป

- ลักษณะและวิธีการรับทรัพย์สิน การรับทรัพย์สินตามมาตรา 27 และมาตรา 30 นั้น จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ เนื่องจากการรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ถือเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง ดังนั้น ขั้นตอนในการรับทรัพย์สินจึงต้องดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยจะต้องมีการฟ้องผู้กระทำความผิดเป็นคดีอาญาเสียก่อน และมีการยื่นคำร้องขอให้ศาลรับทรัพย์สิน โดยกระบวนการรับทรัพย์สินตามมาตรา 27 มีขั้นตอนที่ซับซ้อนกว่าการรับตามมาตรา 30 เพราะกำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการตรวจสอบทรัพย์สินจะต้องกระทำตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ กระบวนการดังกล่าวต่างจากกระบวนการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้การดำเนิน

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานสอบสวน

วัตถุประสงค์ประการที่สาม เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาการบังคับใช้มาตรการรับทรัพย์สินและการจัดการทรัพย์สินในคดียาเสพติดทั้งตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวความคิดการนำหลักการรับทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ในคดียาเสพติดของไทย พบว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จะได้ขยายหลักการรับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาไป โดยให้สามารถรับทรัพย์สินที่นอกเหนือจากยาเสพติดและทรัพย์สินอื่น ๆ และที่ใช้ในการกระทำความผิด กล่าวคือ การให้อำนาจในการรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ในทางปฏิบัติพบปัญหาการบังคับใช้มาตรการรับทรัพย์สินในคดียาเสพติดหลายประการ ดังนี้

(1) เนื่องจากการรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นการรับทรัพย์สินแบบเจาะจงตัวทรัพย์สิน และเป็นการรับทรัพย์สินทางอาญาที่จะต้องมีการฟ้องผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อศาลและศาลจะต้องมีคำพิพากษาว่า ผู้นั้นกระทำความผิดด้วย ในกรณีหากศาลมีคำพิพากษายกฟ้องหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว การรับทรัพย์สินจะไม่สามารถกระทำได้ จึงมีประเด็นว่า ในบางครั้งการพิพากษายกฟ้องด้วยเหตุการณ์ยกประโยชน์แห่งความสงสัย หรือหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จะมีผลไปถึงการตัวทรัพย์สินที่ไม่อาจจับได้

ได้ด้วย แม้ว่าในข้อเท็จจริงแล้วทรัพย์สินที่ยึดอายัดนั้นอาจเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยก็ตาม

(2) มีปัญหากรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ทำการถ่ายโอน ยักยอกซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปยังต่างประเทศ หรือใช้ทรัพย์สินนั้นลี้หนีไปเสียหมดไป หรือการใช้ทรัพย์สินสกปรกจนหมดไป แต่เก็บทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายไว้และสามารถพิสูจน์ที่มาได้ ซึ่งเป็นช่องว่างของกฎหมายที่ไม่สามารถดำเนินการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ เพราะการสั่งริบจะสามารถกระทำได้แต่เฉพาะการริบทรัพย์สินที่สามารถระบุตัวทรัพย์สินได้เท่านั้น เนื่องจากการริบทรัพย์สินแบบเจาะจงตัวทรัพย์สิน ศาลไม่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดหรือเจ้าของทรัพย์สินชำระราคาหรือยึดทรัพย์สินอื่น ๆ ของผู้กระทำความผิดหรือเจ้าของทรัพย์สินที่ถูกริบมาชดเชยราคาของทรัพย์สินดังกล่าวได้ แม้จะถือว่าผู้กระทำความผิดได้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอยู่ด้วยก็ตาม

(3) การริบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือการริบทรัพย์สินของกลางตามมาตรา 30 นั้น แม้ว่าพระราชบัญญัตินี้จะช่วยให้สามารถริบทรัพย์สินที่เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือใช้เป็นอุปกรณ์เพื่อให้ได้รับผลในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดได้ โดยกำหนดให้ศาลจะสั่งริบโดยเด็ดขาดเทียบได้กับทรัพย์สินที่มี

ไว้เป็นความผิด ไม่ว่าศาลจะสั่งลงโทษจำเลยหรือไม่ก็ตาม และเมื่อศาลสั่งริบแล้วเจ้าของทรัพย์สินจะมาร้องขอคืนตามกฎหมายอาญามาตรา 36 อีกไม่ได้ แต่ในข้อเท็จจริงปัจจุบันทรัพย์สินที่จะริบได้มีจำนวนไม่มาก เนื่องจากปรากฏว่า มีการเช่าซื้อทรัพย์สิน ยืม หรือขโมยทรัพย์สินมาเพื่อใช้ในการกระทำความผิด เช่น รถยนต์ เป็นต้น เมื่อมีการยึดเป็นของกลางและเจ้าของไม่ได้รู้เห็นในการกระทำความผิด ศาลจึงต้องคืนทรัพย์สินให้แก่ผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริง

(4) พบปัญหาการบังคับโทษปรับในคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 21 หลายประการที่ทำให้การบังคับโทษปรับตั้งแต่กฎหมายประกาศใช้บังคับจนถึงปัจจุบันมีมูลค่าของค่าปรับที่บังคับคดีได้ค่อนข้างน้อย ตัวอย่างเช่น การบังคับโทษปรับที่มีความล่าช้าส่งผลให้การสืบค้นหาทรัพย์สินกระทำได้ยาก เนื่องจากจำเลยมีการจำหน่าย โอน ย้าย ถ่ายทรัพย์สินออกไปก่อนศาลมีคำพิพากษา และทรัพย์สินบางรายการอาจถูกยึดอายัดไว้ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ปัญหาการกำหนดอัตราค่าปรับที่ศาลสั่งปรับไม่สอดคล้องกับทรัพย์สินของจำเลย เนื่องจากระบบค่าปรับของประเทศไทยเป็นระบบแบบอัตราแน่นอนตายตัว ศาลจึงสั่งปรับตามอัตราค่าปรับที่กำหนดไว้ในกฎหมาย แต่ทรัพย์สินของจำเลยมีจำนวนน้อย เนื่องจากจำเลยส่วนใหญ่เป็นแค่ผู้ขนส่งลำเลียงไม่ใช่ผู้บงการ จึงทำให้ค่าปรับที่บังคับได้มีจำนวนน้อยไม่สอดคล้องกับจำนวนค่าปรับที่ศาลสั่งปรับ และในการบังคับค่าปรับกรมบังคับคดีมีข้อจำกัดที่สามารถบังคับ

คดีได้เฉพาะทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของจำเลยเท่านั้น และยังมีกรณีที่หากไม่สามารถบังคับค่าปรับได้จะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ส่งผลให้ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่มีเงินในการชำระค่าปรับต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งเป็นการลงโทษที่ขัดกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับทรัพย์สินที่มุ่งจะบังคับเอากับทรัพย์สิน มิใช่มุ่งบังคับเอากับเสรีภาพ

วัตถุประสงค์ประการที่สี่ เพื่อวิเคราะห์ถึง การกำหนดหลักเกณฑ์การนำหลักเรื่องการแบ่งเฉลี่ย ทรัพย์สินมาใช้ในคดีอาชญากรรมคดีของประเทศไทย พบ ว่า การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการรับ ทรัพย์สินในคดีอาชญากรรมนั้น ด้วยความแตกต่าง ของระบบการรับทรัพย์สินของแต่ละประเทศอาจใช้ ต่างกัน กล่าวคือ มีทั้งระบบการรับทรัพย์สินแบบเฉพาะ เจาะจงตัวทรัพย์สิน ระบบการรับทรัพย์สินตามมูลค่าและ ระบบผสมผสาน ปัญหาในกระบวนการความร่วมมือ ในการยึดอายัดและทรัพย์สินจึงเกิดขึ้นใน กรณีที่ประเทศผู้ร้องขอใช้ระบบการรับทรัพย์สินตาม มูลค่าในขณะที่ประเทศผู้รับคำร้องขอนั้นใช้ระบบ การรับทรัพย์สินแบบเจาะจงตัวทรัพย์สิน ในกรณีเช่นนี้ ถ้าประเทศผู้ร้องขอขอยึดอายัดและทรัพย์สิน ของผู้กระทำความผิดที่อยู่ในประเทศผู้รับคำร้อง ขอ ถ้าไม่มีข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ฟังได้ ว่า ทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิดแล้ว ประเทศผู้รับคำร้องขอไม่อาจที่จะดำเนินการเพื่อ ให้ความร่วมมือตามคำร้องขอได้ ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศ ผู้ร้องขอและประเทศผู้รับคำร้องขอจะมีความผูกพัน ตามสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาที่จะต้องให้ความร่วม มือซึ่งกันและกันในเรื่องนี้ก็ตาม เพราะไม่สามารถ ดำเนินการตามกฎหมายภายในเรื่องการรับทรัพย์สิน ได้ ในทำนองเดียวกัน การดำเนินการทรัพย์สินในคดี

ยาเสพติดของประเทศไทยใช้ระบบการริบทรัพย์สินแบบเจาะจงตัวทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินสกลปรก ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ทรัพย์สินที่อยู่ในบังคับของการยึดอายัดและริบต้องเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด เป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดยาเสพติด หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ดังนั้น หากประเทศไทยได้รับคำร้องขอจากประเทศผู้ร้องขอที่ใช้ระบบการริบทรัพย์ตามมูลค่าและข้อเท็จจริงตามคำร้องขอนั้น ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่ฟังได้ว่า ทรัพย์สินที่ขอให้ยึดหรืออายัดหรือริบนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือรัฐไม่สามารถค้นหาทรัพย์สินนั้นได้ว่าอยู่ที่ใด หรือมูลค่าของทรัพย์สินนั้นได้ถูกทำลายหรือลดน้อยลงไปมาก หรือได้ผสมปนเปกับทรัพย์สินแล้ว ประเทศไทยจึงไม่อาจดำเนินการให้ความช่วยเหลือเรื่องการริบทรัพย์สินตามคำร้องขอได้ ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อไปหากประเทศไทยจะขอให้ประเทศอื่นให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยในลักษณะเดียวกัน เพราะประเทศไทยไม่สามารถปฏิบัติต่างตอบแทนให้แก่ประเทศอื่นได้ แม้ว่าปัจจุบันพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ได้แก้ไขเพิ่มเติมเปิดช่องให้สามารถแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินให้แก่ประเทศผู้ร้องขอได้ และเปิดช่องให้

กรณีการรับคำร้องขอจากประเทศที่ใช้ระบบการบริบททรัพย์สินตามมูลค่า แต่กฎหมายภายในที่บังคับใช้กับมาตรการบริบททรัพย์สินในคดีอาญาเสพติดของประเทศไทยไม่อาจเปิดช่องให้กระทำได้ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

วัตถุประสงค์ประการที่ห้า เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้รองรับหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องตามอนุสัญญาฯ และสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้อง และรองรับการทำความตกลงร่วมกันระหว่างประเทศในอนาคต คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และประมวลผลการศึกษาและได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 ร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51 มาตรา 53 ร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 35 มาตรา 36 และร่างสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการตรวจสอบ การติดตาม การยึดหรือการอายัด การบริบททรัพย์สิน และการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินในคดีอาญาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า การนำหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินมาใช้ในคดีอาญาเสพติดอย่างจริงจัง จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้มาตรการบริบททรัพย์สินในคดีอาญาเสพติดอย่างมาก เพราะเมื่อมีการยอมรับการให้ความร่วมมือกันระหว่างประเทศต่าง ๆ ในการ

แบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน จะมีความตกลงร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านเครื่องมือ บุคลากร สถานที่ทำงาน หรือการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตามมา ก่อให้เกิดการประหยัดในด้านงบประมาณในการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนและติดตามทรัพย์สินในคดีอาญาเสพติดของประเทศที่ทำความตกลงกัน เมื่อหน่วยงานของรัฐสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการสืบสวนสอบสวนดังกล่าวได้ จะสามารถนำทรัพยากรที่เหลือมาใช้พัฒนาระบบงานหรือการบริหารงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ อีกทั้งยังทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการสืบสวนสอบสวนระหว่างประเทศเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีในการติดตามทรัพย์สิน หรือการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาบุคลากรและระบบกฎหมายให้มีความก้าวหน้าและทันสมัย ก้าวทันรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของอาชญากรรมที่เปลี่ยนไปตลอดเวลา และสุดท้ายความร่วมมือในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินดังกล่าว จะทำให้สถานะของประเทศไทยได้รับการยอมรับยิ่งขึ้นในสังคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านคดีอาญาเสพติด ซึ่งหากมีการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ จะยิ่งทำให้ประเทศต่าง ๆ ยอมรับบทบาทของประเทศไทยในสังคมระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในการนำหลักการบริบททรัพย์สินตามมูลค่า และหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินมาใช้กับคดีอาญาเสพติดของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

(1) ควรนำหลักการริบทรัพย์ตามมูลค่า (Value Confiscation) มาใช้ในคดียาเสพติดของประเทศไทย เพื่อบังคับชำระเงินแทนทรัพย์สินเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย เนื่องจากโดยข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจำนวนมากปรากฏว่า ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะมีการนำทรัพย์สินของผู้อื่นมาใช้กระทำความผิดแทนทรัพย์สินของตนเอง เพราะผู้กระทำความผิดรู้กฎหมายดีว่าหากเอาทรัพย์สินของตนเองใช้กระทำความผิดต้องถูกศาลสั่งริบและตกเป็นของแผ่นดินหรือของกองทุน ป.ป.ส. ดังนั้น ผู้กระทำความผิดยาเสพติดจึงเล็งใช้วิธีการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาใช้กระทำความผิดแทน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการเช่าซื้อ ยืมหรือขโมยทรัพย์สิน ซึ่งในที่สุดศาลจะสั่งคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง เนื่องจากมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยกับการนำทรัพย์สินเหล่านั้นมาใช้ในการกระทำความผิด และผู้กระทำความผิดเองไม่ต้องรับผิดชอบต่อทรัพย์สินของผู้อื่นที่นำมาใช้ในการกระทำความผิด จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องรองรับกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและเป็นการอุดช่องว่างกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นธรรมชาติและชอบหลักกฎหมายสากล

(2) ควรนำการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน (Asset Sharing) มาใช้ในคดียาเสพติดของประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาคาสิโนและการดำเนินคดีทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศและเป็นการอนุวัติกฎหมายภายในของไทยสอดคล้องเป็นไปตามหลักสากลตามอนุสัญญาระหว่างประเทศและความร่วมมือในระดับอาเซียน เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ทุกคนไม่

อาจปฏิเสธได้คือ องค์การอาชญากรรมยาเสพติดมีอยู่จริงและวัตถุประสงค์ขององค์การอาชญากรรมนี้คือ “เงินหรือทรัพย์สิน” จำนวนมหาศาลและเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการค้ายาเสพติดเหล่านี้จะมีการซุกซ่อนและนำออกไปนอกราชอาณาจักรไทยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปฟอกย้อมต่างประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถติดตามเงินหรือทรัพย์สินเหล่านี้กลับคืนมายังประเทศไทยได้ เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายไทยยังไม่ได้นำหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินระหว่างประเทศมาใช้ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องรองรับกับหลักสากลและรองรับการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินในคดียาเสพติด และเป็นการทำลายล้างชุมทรัพย์ขององค์การอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(3) ในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ควรมีการจัดทำสนธิสัญญาทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศในเรื่องความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการตรวจสอบ การติดตาม การยึดหรือการอายัด การริบทรัพย์สิน และการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินในคดียาเสพติด เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติ โดยสนธิสัญญาดังกล่าวจะต้องมีบทบัญญัติที่ผูกพันให้รัฐผู้ลงนามต้องให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมายภายใต้หลักกฎหมายระหว่างประเทศ บทบัญญัติเหล่านี้ได้กำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือไว้ทำให้กระบวนการมีความชัดเจน สนธิสัญญานี้จะเป็นการสร้างความร่วมมือในรูปแบบที่ครอบคลุมมากกว่าการใช้หลักต่างตอบแทนที่เคยปฏิบัติในทางระหว่างประเทศ และประการสำคัญคือ เพื่อให้สอดคล้องกับ

บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ในมาตรา 35/2 วรรคแรก ที่บัญญัติให้มีการอายัด ยึดหรือริบทรัพย์สินและการบังคับชำระเงินแทนการริบทรัพย์สินระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา ซึ่งรวมถึงคดียาเสพติด เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการติดตามและแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินในคดียาเสพติดกลับคืนประเทศผู้ร้องขอตามหลักกฎหมายสากลและเป็นการทำลายล้างชุมทรัพย์ขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติที่ได้นำเงินหรือทรัพย์สินจำนวนมากไปฟอกและซุกซ่อนยังต่างประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ให้กระทำได้ต่อเมื่อมีสนธิสัญญาทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับประเทศผู้ร้องขอกำหนดไว้เท่านั้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) สำนักงาน ป.ป.ส. ควรนำผลงานวิจัยไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สามารถนำหลักการริบทรัพย์ตามมูลค่า (Value Confiscation) และหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน (Asset Sharing) มาใช้ในคดียาเสพติด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการกับทรัพย์สินในคดียาเสพติด โดยการผลักดันร่างแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่อยู่ในอำนาจของสำนักงาน ป.ป.ส. เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอเป็นกฎหมายต่อไป

(2) เนื่องจากขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำประมวลกฎหมายยาเสพติด ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อการแก้ไขกฎหมายเรื่องหลักการริบทรัพย์ตามมูลค่า และหลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินในคดียาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. จึงควรนำเนื้อหา ร่างกฎหมายที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้ในร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 29 มาตรา 30 และมาตรา 31 เสนอในขั้นตอนการจัดทำประมวลกฎหมายยาเสพติดด้วย

(3) สำนักงาน ป.ป.ส. จะต้องกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการกับทรัพย์สินภายใต้หลักการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินและสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการตรวจสอบ การติดตาม การยึดหรืออายัด การริบทรัพย์สินและการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินในคดียาเสพติดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หากประเทศไทยมีกฎหมายภายในรองรับหลักดังกล่าวแล้ว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาได้ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมคือ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) กรณีการริบทรัพย์ตามมูลค่า (Value Confiscation)

- เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 29 และมาตรา 30

- เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 53

- เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 36

2) กรณีการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สิน (Asset Sharing)

- เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 31

- เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51 วรรคหนึ่ง

- เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 35

3) กรณีความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการกับทรัพย์สินในคดียาเสพติด

เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการติดตามและแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินในคดียาเสพติดกลับคืน

ประเทศผู้ร้องขอตามหลักกฎหมายสากลและเป็นการทำลายต้นทุนขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดข้ามชาติที่ได้นำเงินหรือทรัพย์สินจำนวนมหาศาลไปฟอกและซุกซ่อนยังต่างประเทศ ผู้วิจัยได้เสนอร่างสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักร....ว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการตรวจสอบการติดตาม การยึดหรืออายัด การริบทรัพย์สินและการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินในคดียาเสพติด

References

- Akapin, C. & Dunlayaphithak, K. (2016). *Translation of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*. Retrieved January 2, 2016, from http://www.oja.go.th/service/Lists/service/Attachments/82/oja_symposium_5_G3_room6_3.pdf. (in Thai)
- ASEAN Political-Security Community Blueprint 2025: FORGING AHEAD TOGETHER, [Online]. Retrieved July 23, 2016, from <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20160203-160850-836205.pdf>.
- Asset Seizure Bureau, Office of the Narcotic Control Board, Ministry of Justice. (n.d.). *Manual of Asset Verification in Narcotic Case*. (in Thai)
- Boonyobhas, V., et al. (2004). *Project on Research into Criminal Punishments Affecting Rights and Liberties of People under the Constitution of the Kingdom of Thailand*, B.E. 2540. Task Force on Hospitality and Tourism, National Economic and Social Advisory Council. (in Thai)
- Buranaruangroj, T. *Problems and Obstacles to International Cooperation in Criminal Matters with Respect to Recovery, Confiscation, Sequestration and Seizure of Properties, and Approaches to Solutions*. Website of ASEAN Community Mission Centre, International Affairs Department, Office of the Attorney General, from http://www.asean.ago.go.th/asean-th/images/file/article/article_torsak.pdf. (in Thai)
- Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs, U.S. Department of State. (2014). *INCSR: Treaties, Agreements, and Asset Sharing*. pp. 119-121 [Online]. Retrieved July 5, 2016, from <http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2014/vol2/222469.htm>.
- Center for the Study of Democracy (CSD). Ognian Shentov, Alexander Stoyanov, and Maria Yordanova, editors. *Disposal of the Confiscated Assets in the EU Member States: Laws and Practices*. [Online]. Retrieved July 26, 2016, from <http://www.csd.bg/artShow.php?id=17103>.
- Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crimes, Strasbourg, 8.11.1990* [Online]. Retrieved June 4, 2016, from <http://convention.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/141.htm>.
- Council of Europe Portal, *Details of Treaty No. 198, APENDEX*, [Online]. Retrieved May 29, 2016, from <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680482daf>.

- COURT LAW and JUSTICE: *Key Issues in Crime and Punishment*, William J. Chambliss, editor, (California, SAGE Publication, 2011).
- ECOSOC resolution 2005/14 *Model bilateral agreement on the sharing of confiscated proceeds of crime or property covered by the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances of 1988*, available from, http://www.unodc.org/pdf/ECOSOC_resolution_2005-14.pdf.
- Fleur Keyser-Ringnalda. (1992). European Integration with Regard to Confiscation of Proceed of Crime. *European Law Review*. 17(6), 499-515.
- FRA European Union Agency for Fundamental Rights, FRA Opinon-03/2012, “*Opinion of the European Union Agency for Fundamental Rights on the Confiscation of proceeds of crime*”, Vienna. 4 December 2012.
- Gabriella Arcifa. (2014). *European Area of Freedom Security & Justice, The new EU directive on Confiscation: a good (even if still prudent) starting point for the post-Lisbon EU strategy on tracking and confiscation illicit money*. [Online]. Retrieved July 24, 2016, from <https://free-group.eu/2014/03/25/the-new-eu-directive-on-confiscation-a-good-even-if-still-prudent-strating-point-for-the-post-lisbon-eu-strategy-on-tracking-and-confiscation-illicit-money/>.
- IMPACT STUDY ON CIVIL FORFEITURE, *Project on criminal assets recovery in Serbia (CAR SERBIA)*, (Belgrade, Council of Europe, 2013), p.7 [Online]. Retrieved May 29, 2016, from http://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/economiccrime/corruption/Publications/CAR/Impact%20Study%20on%20Civil%20Forfeiture_EN.pdf.
- International Law Division, Department of Justice Hong Kong Special Administrative Region. *Guide to Asset Recovery in the Hong Kong Special Administrative Region*. [Online]. Retrieved July 26, 2016, from <http://www.doj.gov.hk/lawdoc/mla2.pdf>.
- Jaihar, N. (1990). *Narratives of Criminal Law. Book 1. Regarding Punishments and Safety Measures*. Bangkok: Thammasat University. (in Thai)
- Jean-Pierre, B., Larissa, G., Clive, S., & Kevin M. S. *Asset Recovery Handbook A Guide for Practitioners*.
- Legal, A. B., Office of the Narcotic Control Board, Ministry of Justice. (2008). *Manual of Coordination and Collection of Evidence in Narcotic Case*. (in Thai)

- Matrix, I., supported by the European Commission, Directorate-General Justice. *Freedom & Security, Assessing the effectiveness of EU Member State's practices in the identification, tracing, freezing and confiscation of criminal assets*. Final Report June 2009
- National University of Singapore. (2004). *Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters signed on 29 November 2004 in Kuala Lumpur, Malaysia, Centre for International Law*. [Online]. Retrieved July 23, 2016, from <https://cil.nus.edu.sg/2004/2004-treaty-on-mutual-legal-assistance-in-criminal-matters-signed-on-29-november-2004-in-kuala-lumpur-malaysia/>.
- Norman, A. C., Kären, M. H., & Christine, M. H. O. (1999). *Corrections in the 21st century: a practical approach*. Wadsworth Publishing Company.
- Nuansang, J. (2003). *Proceedings against Properties in Narcotic Cases: Case Study of Impounded Vehicles*. (Master's Degree Thesis, Chulalongkorn University). (in Thai)
- Phanwichit, S. (2016). *Introduction of Principle of Value Confiscation to Economic and Financial Criminal Cases*. Law Journal, Faculty of Law, Chulalongkorn University. the 34 (1), 51-60. (in Thai)
- Phiriyavanich, M. (1992). *Impact of the United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988*. (Master of Law Thesis, Field of Law, Graduate School Chulalongkorn University). (in Thai)
- Phornphiphatmongkol, P. (2008). *Thailand and Implementation of the United Nations Convention against Corruption, A.D. 2003: Case Study of Recovery of Properties Obtained from Commission of Offense*. (Master's Degree Thesis, Chulalongkorn University). (in Thai)
- Promchana, C. (2003). *Imposing Other Measures to Enforce Fine Beside Confinement In lieu of Fine*. (Master's Degree Thesis, Faculty of Law, Thammasat University). (in Thai)
- Promjinda, P. (1984). *Rights of Person and Authority to Confiscation and Seizure of Properties under the Customs Law*. (Master's Degree Thesis, Field of Law, Graduate School, Chulalongkorn University). (in Thai)
- Rattanaphaijit, S. (1984). *Intent to Apply for Criminal Punishment: Case Study of Thailand While Enforcing Criminal Law and the Penal Code*. (Master's Degree Thesis, Faculty of Law Thammasat University). (in Thai)

- Report of TDRI. (2014). *Legal Economics of Thailand's Judicial System*. Volume 104, June. (in Thai)
- Sanpot, K. (2009). *Value Confiscation*. (Master's Degree Thesis, Faculty of Law Thammasat University). (in Thai)
- Sethametheekul, T. (2007). *Enforcement of ASEAN Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters: Case Study of Property Seizure*. (Master's Degree Thesis, Faculty of Law Thammasat University). (in Thai)
- Sitthilert, T. *Legal Cooperation of ASEAN and Thailand's Participation*. SEAN Information Center, [Online]. Retrieved July 23, 2016, from http://www.asean thai.net/mobile_detail.php?cid=4&nid=4481. (in Thai)
- Srisanit, P. (2016). *Advanced Criminal Law*. Bangkok: Winyuchon Publication House. (in Thai)
- Srisanit, P. at al. (2013). *Report on Research into Measures for Confiscation of Impounded Properties: Comparison of Legal Principles and Precedent of Foreign Judgments*, Office of the Attorney General. (in Thai)
- STEVEN, L. S., & ALAN, E. R. (1993). Civil Forfeiture: A Higher Form of Commercial Law?. *62 Fordham Law Review*, 288-290.
- Sue Titus Reid, J.D. Ph.D. (1982). *Crime and Criminology*. (3th ed.). Holt Rinehart and Winstion.
- Tangkitvanich, S., at al. (2011). *Complete Report No. 2 on Economic Analysis of Legal Principles: Concepts and Literature Review*. Program on Economic Analysis of Law and Criminal Justice Proceedings. The Thailand Research Fund. (in Thai)
- The National Legislative Assembly. *Summary of Substantial Matters of Amendment to the Act on Mutual Assistance in Criminal Matters B.E.* www.senate.go.th. (in Thai)
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2015). *United Nations Convention against Corruption Signature and Ratification Status as of 1 December 2015*.
- Watanaphirom, S. (1993). *Suspension of Fine Penalty Imposition and Suspension of Fine Penalty Sentencing*. (Master's Degree Thesis, Field of Law, Graduate School, Chulalongkorn University). (in Thai)